

ritonto, V. *sorra* *Sorriure*, V. *riure* *Sorrolfol* [Lab. 1840] de *soroll* contaminat per *afollar* i *arrefoll* *Sorrogar*, V. *rogativa* *Sorroll*, *sorrollar*, V. *soroll* (SO-DEGAR) *Sorrombori* encreuament local de *soroll* amb *rebombori*/*borrombori* *Sorromostrons*, V. *re-* *mostrons* *Sorrós*, V. *sorra* *Sorruderia*, *-uneria*, *sor-* *rut*, V. apèndix a *sorna*

SORT, del ll. SORS, SÖRTIS, id. □ 1.ª doc.: orígens (doc. de 1126 etc.).

En els sentits de 'averany' i 'fortuna' ja en Llull: «--- per lo món preycant --- que no s confiàs hom en poder --- de jovent, ni d'avuyers, *sorts*, avarany --- per los quals hom pert la gràcia del poder divinal», *Blanq.* (II, 211.23). «Ah, com serà bona la *sort* / a tots cells qui per él morran! / Car d'aquel drap vestit seran / on Jesús ---», *Med. de Pecat* (v, 8.36; O. *Rim.*, 586). *Gitar* o *tirar* o *fer a la sort*: «Si són prenyades, / e ve a lum, / és llur costum, / a tres o quatre / fer-los de- *batre*, / als daus rifant / o *sorts gitant*, / qual pare és», JRoig (*Spill*, 5489). Com que sempre ha restat en ús en l'acc. de 'fortuna, fat, destí', limitem-nos a escoltar el poeta: «--- en la calma de tals paratges / tan dolç és viure, veure i sentir / --- tan bo dormir! / Mes jo tal *sort* jamai dec posseir», «--- duré jo el teu record: / lluitar constant i vèncer, regnar sobre l'altura, / alimentar-se i viure de cel i de llum pura, / Oh vida! Oh noble *sort!*», Costa (*Cala Gentil*, *Pi de Formentor*).

Entre les accs. especials una es destaca, que fou freqüent, avui antiquada: 'mena', 'espècie'. Ja era vella i estereotipada en el S. XIII, car d'aquí per una el·lipsi de *bona*, sortia el donar a belles qualitats de drap el qualificatiu *drap de sort*: car al *drap blanc de sort* s'assigna considerable tarifa en la Reva de Perpinyà de 1284, RLR IV, 370.1; Alart hi anota: «sans doute un drap assorti, de grande dimension», donant com a prova una crida perpinyanenca de 1424: «tot hoim --- qui volrà fer draps de la gran *sort* a la Florentina o a --- que hagen haver de lonc --- xx cana de Bna.»; el *DÀg.* cita «drap --- de la *sort* de Florència, de ---» en doc. mall. de 1369.

D'aquí es pot passar a 'partida de mercaderies', que documenta des de 1430; i dóna cites de «una *sort* de puntals ---» en inv. de 1467 i altres de més tardans; i se n'hi poden afegir bastants amb tots dos valors: «una *sort* de trossam de cànyem e altre de erbal», «divuyt puntals de pi e una *sort* de tachs e una pedra de singlar», «set poliges de moltes *sorts*, la una ab metalls» inv. de les Drassanes, de 1489 (Moliné, ed. del *Consolat*, pp. 369, 371); una tarifa de preus de Bna. de 1671 (Arxiu de la Ciutat) duia encara el títol «Tarifa de tota *sort* de teles, de llautó, aram, ferro, acer ---». «La tira de pedra o rajola de una *sort* ---», «vinya que té los seps mesclats de molta *sort*: vinea consemi- *nea*», OPou (*TbPu.*, 8, 64).¹

En última instància deu venir d'aquestes accs. la locució prepositiva *en sort* de 'a manera de, com a', que ja trobem en Eiximenis: «--- penes --- que lo Pare seu les acceptàs *en sort* de paga per aquelles que tu li de-

vies» (*Dones*, § 316, p. 461.12). Restà més tard, si bé un poc alterada, en la forma *en sortes de*, per adaptació al sinònim *en comptes de* (Belv., Lab. 1840, *DÀg.*).

De cap no n'hi ha tantes mostres documentals com de l'aplicació a una peça de terra. S'ha cregut sovint que això devia venir de repartiments de terres a la sort, però en realitat l'explicació és una altra i radica en un ambient cronològic i ideal més antic i venerable. Car ja era llatí i s'hi remunta fins als orígens literaris: *sortis* «un lot» es llegeix, p. ex., ja en comèdies de Plaute (*Casina*, v. 380, cf. Lindsay, *Intrad. Crit. Verb.*, p. 27), no perquè fos un lot tirat a la sort, sinó perquè una de les accs. cabdals del ll. cl. *sors* era 'el capital', per oposició 'als interessos' dels diners. I així el trobem ja en Terenci parlant dels diners que s'hauran d'invertir per comprar certa esclava (*Adelphoe*, v. 243), cosa que Donat comentava «*sors* est summa cui extrinsecus acquiritur faenus, ergo *sortem* dicit pretium, quo empta est». Així com aquí s'escau ser el que es gasta per comprar la mossa, igual es deia quan s'invertia per comprar una terra, i cada peça que es comprava era una *sors*; i com que en res no s'inverteixen tan sovint els capitals com en terres, és això el que va quedar.

En l'acc. bàsica, altrament, triga a antiquar-se: Jud. *Rom.* XLVIII, 611, i Bertoni, *ARom.* I, 208ss., criden l'atenció cap a oc. ant. *sort* 'capital en diners' (PSW i Du C., s. v. *sors*), que fins avui es diu *la vera sort*a a Emília, i indiquen que *sorte(s)* es digué ja el «champ cédé aux envahisseurs dans l'empire romain».

D'altra banda, pel que fa al significat predial, en català en trobem dades en massa, des dels documents més antics: «*sorte* una de alodi», «una *sorte* ---» docs. de 1126 (*InvLC*). Sovint en el Cartulari de Poblet: *sorte* a. 1183, «predicte *sors*» 1196, «una *sortem* vinec» a. 1184 (42.3, 47.11, 63 i passim). A l'*InvLC* llegim: «com trasqués venal alguna *sort* del dit peyxu que romasuda li era» a. 1322, «qui hage pesteyll venal --- no-l gos vendre entrý que tota la *sort* del dit pastell en un loc haja buydada» (aclariats per Alart: «certaine portion», «assortiment»).

En trobem abundor de dades en tot el territori continental de la llengua, tant del Nord com del Sud: «Una *sort* de terra» doc. d'Igualada de 1390 (*BdLC* XII, 76); sovint en els privilegis del Maestrat: posaren fites «dues en la *sort* d'en P. Asteler» a. 1331; «un camí públic, lo qual antigament fo fitat e assignat als hòmens de Catí, al cap de les *sorts* que són appellades *sorts* dels vinyals» a. 1328, «ficaren dues fites al cap de una *sort* d'en B. Algeri» a. 1403 (*Privilegis* de Catí, *BSCC* XIV, 349; XV, 86; XIV, 348). En els Pirineus centrals: «les pessés terra campa --- dites la una la obaga i, l'altra, dita la *sorteta*, ab sinc rengues de vinya ---», Salàs, a. 1673 (*BCEC* VI, 99). «*Sorts* o faxes de particulars, de un cuarto, y aun media hora, de largas, desde el mar hasta la carretera», en la terra alta, destinada a moreres, per damunt de les marjals, en el trajecte Peníscola-Orpessa, Cavanilles (*Observ.* I, 54, 46).

Comarcament hi ha matisos particulars: «en algunes comarques, cap al Cardener, el tros de terra, gene-